

II

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

421. PLENARFORSAMLING DEN 26. OG 27. OKTOBER 2005

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs Udtalelse om »Grønbog om arv og testamente«

KOM(2005) 65 endelig

(2006/C 28/01)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 1. marts 2005 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: »Grønbog om arv og testamente«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede **Daniel Retureau** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 21. september 2005.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 421. plenarforsamling den 26. og 27. oktober 2005, mødet den 26. oktober 2005, følgende udtalelse med 118 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1. Kommissionens forslag

1.1 I overensstemmelse med Haag-programmet (2001) fremlægger Kommissionen en grøn bog til høring om hele problematikken vedrørende arv og testamenter med en international dimension:

- hvilken lov der finder anvendelse,
- retskompetence og gensidig anerkendelse af akter og retsafgørelser,
- administrative bestemmelser, notardokumenter og administrative dokumenter og gensidig anerkendelse af disse,
- midler til forenkling på europæisk niveau af arveattester og registrering af testamenter.

1.2 Arveberettigede i en tværnational arvesag støder på særlige problemer og forhindringer, fordi de grundlæggende bestemmelser, retsplejereglerne og lovvalgsreglerne er meget forskellige i de forskellige medlemsstater.

1.3 Grønbogen foreslår på denne baggrund, at EU overvejer at vedtage grundlæggende bestemmelser og regler om kompetence, lovvalg og anerkendelse af såvel retsafgørelser som administrative afgørelser og akter vedrørende arv og testamente, også i de tilfælde, hvor den internationale del berører et tredjeland.

2. Generelle bemærkninger

2.1 På internationalt niveau er emnet behandlet i tre Haag-konventioner om arv og testamente og en konvention om truster:

- Konvention om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske dispositioner (blev vedtaget den 5. oktober 1961, trådte i kraft den 5. januar 1964). Parter: Tyskland, Østrig, Belgien, Danmark, Spanien, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Luxembourg. Denne konvention er også trådt i kraft i andre medlemsstater som Holland, Storbritannien og Sverige (ratificering), Irland og Polen (tiltrædelse) samt Slovenien (efter Jugoslaviens deling).
- Konvention om international administration af arv (blev vedtaget den 2. oktober 1973, trådte i kraft 1. juli 1993). Konventionen er trådt i kraft i nogle af EU's medlemsstater, f.eks. Portugal (ratificering), Den Slovakiske Republik og Den Tjekkiske Republik (efter Tjekkoslaviens deling).
- Konvention om lovvalg for arv efter dødsfald (blev vedtaget den 1. august 1989). Den er endnu ikke trådt i kraft, men er ratificeret af en EU-medlemsstat (Holland).

— Konvention om lovvalg for truste og anerkendelse af truste (blev vedtaget den 1. juli 1985, trådte i kraft den 1. januar 1992). Parter: Italien, Luxembourg. Denne konvention er også trådt i kraft i andre medlemsstater, f.eks. Holland og Storbritannien (ratificering) og Malta (tiltrædelse).

2.2 En UNIDROIT-konvention om ensartede regler for et internationalt testaments udformning blev vedtaget i Washington den 26. oktober 1973 og trådte i kraft den 9. februar 1978. Følgende EU-medlemsstater har tiltrådt denne konvention: Belgien, Cypern, (Tjekkoslaviet), Frankrig, (Pave-stolen), Italien, Storbritannien og Slovenien. Konventionen omfatter derudover mange andre stater, herunder USA og Den Russiske Føderation. Konventionen omhandler et internationalt registreringssystem og en fælles registreringsformular.

2.2.1 Basel-konventionen af 1972 om oprettelse af et registreringssystem for testamenter blev indgået under Europarådet, men står åben for tredjelande. Følgende EU-medlemsstater er parter i denne konvention: Belgien, Cypern, Spanien, Estland, Frankrig, Italien, Litauen, Luxembourg, Holland og Portugal.

2.3 Haag-konventionerne drejer sig om kompetence og lovvalg, mens UNIDROIT-konventionerne omhandler grundlæggende lovbestemmelser på emneområder med en international dimension. Kun de internationale bestemmelser om testamenter udformning og registrering i et internationalt register er i dag ratificeret eller tiltrådt af tilstrækkeligt mange.

2.4 Der er med dette emne tale om en særlig form for overdragelse af ejendomsret, (en grundlæggende menneskerettighed), nemlig ved dødsfald. En EU-lovgivning om kompetence, lovvalg og gensidig anerkendelse af arv med en international dimension bør udformes som en forordning.

2.5 Da emnet er meget komplekst er Kommissionens mål og forslag også ambitiøse, men relevante og nødvendige i et indre marked, som berører mange enkeltpersoner. For at gøre forordningen mere effektiv og undgå enhver modstrid mellem de forskellige medlemsstaters regler eller beslutninger bør lovvalgsreglerne dække flest muligt spørgsmål, der altid skal have en funktionel og essentiel tilknytning til arvespørgsmålet (man bør f.eks. undgå spørgsmål, som i alt væsentligt hører under regelsættet for tinglige rettigheder).

2.6 Lovgivning på EU-niveau har en ubestridelig økonomisk betydning for bl.a. overdragelse af små og mellemstore virksomheder i Europa, idet den skal sikre videreførelse efter ejerens død, hvilket også er vigtigt for beskæftigelsen og konkurrenceevnen i Europa.

2.7 Lande, der forbyder aftaler vedrørende en fremtidig arv eller anvendelse af en del af værdierne til et bestemt formål,

bør justere deres regler, og dette bør fremmes på EU-niveau for at opnå en bedre harmonisering af den materielle ret og sikre, at virksomheder eller landbrugsbedrifter, som ellers stod i fare for afvikling ved deling mellem flere arvinger, kan fortsætte.

2.8 På trods af en vis udvikling i den seneste tid er der store forskelle mellem den aktuelle lovgivning i medlemsstaterne, og kun få medlemsstater har ratificeret de relevante internationale konventioner. EØSU er på denne baggrund enig med Kommissionen i, at det ikke på nuværende tidspunkt er muligt at udforme en ensartet lovgivning om internationale testamenter og arv, der kan gælde for alle EU's medlemsstater. EØSU bifalder de arbejdsområder og prioriteringer, der foreslås, da fremskridt på disse områder ville løse mange praktiske problemer for de involverede arvinger, notarere, forvaltninger, dommere og jurister.

2.8.1 Man kunne også undersøge andre muligheder på baggrund af international ret, som medlemsstaterne kunne opfordres til at overveje med henblik på ratificering eller tiltrædelse af visse konventioner (testamenter udformning, lovvalg, internationalt testamente, national og international registrering).

2.8.2 Lovgivningen om arv og testamente har i lande med en romersk-germansk retstradition længe været præget af en i mange henseender meget forældet opfattelse af arv. Arven efter afdøde (»de cuius«⁽¹⁾) har været betragtet som en form for fortsættelse af personen i arvingernes person. Nu er arveretten inde i en udvikling, der nærmer sig et aftalesystem. Efter Tyskland og Schweiz er Frankrig i gang med en reform af arveretten, som tillægger afdødes vilje og arvingernes vilje en meget større rolle i behandlingen af arvesager, bl.a. for bedre at sikre videreførelsen af virksomheder.

2.8.3 Samtidig rettes der voksende kritik mod de systemer, der giver meget stor frihed, f.eks. ved at give testator mulighed for at gøre visse slægtninge i nedstigende linje arveløse uden begrundelse, hvilket det øgede antal tvister vidner om.

2.8.4 Det er realistisk at forestille sig, at der på lang sigt vil ske en større harmonisering i Europa, eller i det mindste en vis konvergens, der kunne fremskyndes gennem oprettelse af et europæisk testamente og et tilstrækkeligt åbent og fleksibelt instrument vedrørende lovvalg, med det formål at forenkle fuldbyrdelse af testamenter og behandling af arvesager med en international dimension — uden at fjerne visse historisk og sociologisk betingede særtræk i de forskellige retssystemer. Materielle EU-bestemmelser er en anden mulighed i forbindelse med accept af »*professio juris*«⁽²⁾ som alternativ til en eller flere af de nationale regler, der finder anvendelse.

⁽¹⁾ Den person, som arven stammer fra (afdøde).

⁽²⁾ Testators valg af den lov, der finder anvendelse på hans arv.

2.9 EØSU konstaterer, at Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 er en inspirationskilde, og at især artikel 21, stk. 3, og artikel 46 i forordning nr. 2201/2003 er vigtige referencer — og i det mindste fortilfælde i familieretten — når indholdet af visse planlagte lovbestemmelser skal fastlægges⁽³⁾.

2.10 EØSU hilser på denne baggrund Kommissionens grønbog velkommen og finder de spørgsmål, der stilles, fundamentale og presserende. Det vil bestræbe sig på at besvare spørgsmålene med udgangspunkt i EU-borgernes behov og med skyldigt hensyn til den stigende mobilitet og de vigtige migrationer, der har fundet sted.

2.11 Man bør starte med at behandle de emner, der findes præcedens for i europæisk og international ret, nemlig spørgsmål vedrørende testameters form, international retskompetence og løsning af lovkonflikter angående lovvalg, registrering af testamenter og gensidig anerkendelse af retslige og ikke-retslige myndigheders afgørelser samt apostille-påtegning.

2.12 EØSU mener, at et enhedssystem (med én arvelov og ét regelsæt for behandling af arven) er at foretrække frem for en spredning af arvesagens behandling. Af praktiske grunde må princippet dog fraviges i visse tilfælde, f.eks. i forbindelse med fast ejendom eller særlige løsøre (skibe, luftfartøjer, forretninger osv.), der befinder sig i udlandet.

2.13 Nogle spørgsmål, f.eks. aftaler om fremtidig arv og trusts, hører fortsat til medlemsstaternes kompetenceområde⁽⁴⁾, mens anerkendelse uden eksekuturprocedure af retsafgørelser med eller uden tvist i arvesager, supplerende kompetence, anerkendelse af ikke-retslige offentlige eller private myndigheders afgørelser og akter eller registrering i medlemsstaternes tinglysningsbøger på grundlag af et europæisk arvebevis er emner, der bør indgå i den planlagte EU-lovgivning.

3. Bemærkninger til grønbogens specifikke spørgsmål

3.1 Problemerne i forbindelse med tværnationale arvesager ville ikke kunne løses alene gennem en forordning som ovennævnte forordning nr. 2201/2003, blot på det arveretlige område. De fleste arvesager afvikles uden retssag, og problemerne i disse tilfælde skal også løses. Det er undertiden nødvendigt at inddrage en dommer i visse lande eller i forbindelse med bestemte spørgsmål, selvom der ikke er nogen retssag.

3.2 EU-instrumentet skal selvfølgelig løse de ovenfor beskrevne problemer vedrørende fastlæggelse af en eller flere

kompetente retter og anerkendelse af retsafgørelser, men det skal også tage højde for spørgsmål vedrørende:

- arv efter testamente: betingelser for testamentets gyldighed (form og indhold, testamentshabilitet, grænser for partsautonomi), tvangsarv, atypiske arvesager, aftaler om fremtidig arv (tilladt eller forbudt), tvangsarv, trusts oprettet ved testamente, arvingers status;
- arv efter loven og arv i henhold til testamente: arvingers status og arvelod, regler om arvefællesskab, behandling og deling af arv osv.;
- foruden anerkendelse af domme (og eventuelle undtagelser grundet ufravigelige retsprincipper), anerkendelse af ikke-retslige akter i forbindelse med behandling af arvesager uden retssag, dvs. testamente, notardokumenter og andre administrative dokumenter, eller anerkendelse af de involverede offentligt ansattes og juristers internationale kompetence;
- hvad tilknytningskriterierne i forbindelse med retskompetence angår, er der behov for en vis fleksibilitet for at sikre overensstemmelse med testators ønske om lovvalg, eller eventuelt med den lov, som arvingerne berettiget kunne forvente anvendt (testators nationalitet, sædvanlige opholdssted, stedet, hvor dødsfaldet indtraf, hvor testamentet blev udfærdiget og indleveret, stedet, hvor hovedparten af formuegoderne befinder sig osv.).

3.3 EØSU støtter Haag-programmets bestemmelse om oprettelse af et »europæisk arvebevis« og et registreringssystem for testamenter. Medlemsstaterne skal fastlægge, hvilken myndighed der skal have kompetencen til at udstede dette bevis, samt oprettelsen af et nationalt centralregister, hvis det ikke allerede findes. Der bør oprettes et centralt EU-register (eller et europæisk register i Europarådets betydning, hvis de medlemsstater, der ikke allerede har ratificeret Basel-konventionen, blev opfordret til at gøre det). Dommere, notarer og andre kompetente personer som defineret i medlemsstaternes gældende ret bør have adgang til oplysningerne i dette centrale register (ud fra afdødes navn og fødselsdato skal det som minimum oplyses, i hvilken medlemsstat og eventuelt i hvilket tredjeland, på hvilken dato og til hvilken myndighed et testamente er blevet indleveret, for at give disse personer mulighed for at rekvirere en kopi fra den pågældende nationale myndighed).

3.3.1 Det europæiske registreringssystem bør under alle omstændigheder være foreneligt med Basel- og Washingtonkonventionens system, eftersom adskillige medlemsstater allerede er parter i disse konventioner, og EU-lovgivningsprojektet også kommer til at berøre arvesager, der kan involvere et tredjeland.

⁽³⁾ EFT L 338 af 23.12.2003.

⁽⁴⁾ Mange lande i det kontinentale Europa anerkender ikke trusts, som er oprettet ved testamente. Desuden betragter nogle af disse lande tvangsarv eller indberetning af donationer som grundlæggende retsprincipper. Dette opmuntrer til strategier for omgåelse af arvelovgivningen, især vedrørende ejendomme på de pågældende landes territorium.

3.4 Når arvingernes status er anerkendt, og behandlingen og delingen af arven er ført til ende, bør de administrative procedurer forenkles i så vidt omfang som muligt. EØSU går ind for gensidig anerkendelse af akter og dokumenter udfærdiget af personer, der er anerkendt i henhold til den lokale lovgivning, og direkte indskrivning af ejendomsretten i ejendomsregisteret (eller hos myndigheder med kompetence til at registrere rettigheder over fast ejendom), samt registrering af eventuelle servitutter, pantebreve eller deling af ejendomsretten, som formuegoderne kan være behæftet med, afhængigt af den nationale lovgivning, der finder anvendelse.

3.5 EØSU ønsker at henlede Kommissionens opmærksomhed på de skatteproblemer, der kan opstå for arvinger i de tilfælde, hvor arven befinder sig i to eller flere lande. Man bør undgå dobbeltbeskatning af hele eller en del af hvert enkelt arvelod, som i visse arvesager kunne føre til beslaglæggelse, eller som kunne skabe ulighed mellem arvinger på grund af arten af de formuegoder, som de hver får tildelt. Man bør kortlægge de skattemæssige bestemmelser for internationale arvesager i medlemsstaterne for at identificere de lande, der beskatter formuegoder og værdier, som ikke befinder sig på deres territorium, sammenligne arveafgiftssatserne og foreslå retfærdige løsninger for de berørte lande. Kommissionen kunne eventuelt overveje at foreslå en standardaftale mellem medlemsstaterne imod dobbeltbeskatning i internationale arvesager.

3.6 Bør der udarbejdes et »europæisk testamente« med Washington-konventionens »internationale testamente« som model, og bør der indføres en international registrering ud over den europæiske registrering i den form, Basel-konventionen foreskriver? Det kunne tilskynde flere lande til at ratificere Washington- og Basel-konventionerne og skabe bedre garanti for arvingerne til en international testamentarisk arv, der ikke kun involverer EU-medlemsstater, men også tredjelande. EØSU foreslår Kommissionens tjenestegrene at tage dette emne op, da disse konventioner allerede er kendt i medlemsstaterne, enten fordi de har ratificeret dem, eller fordi embedsmænd og dommere allerede har haft at gøre med testamenter og registreringer, der er underlagt disse regelsæt.

3.7 Hvis dette forslag realiseres, vil det europæiske testamente blive accepteret i denne form, af alle nationale lovgivninger. Den europæiske lovgivning skal hindre, at simple spørgsmål underminerer det universelt anerkendte princip om, at testators vilje (»favor testamenti«) så vidt muligt skal respekteres inden for den anvendte lovs rammer.

3.8 Særlige EU-regler er nødvendige for at sikre, at alle tilfælde af arvesager med tilknytning til to eller flere medlemsstater eller tredjelande, herunder lande, der er parter i internationale konventioner, er inddækket, og at EU-retten anvendes

under alle omstændigheder (den »særlige EU-lov« går forud for international lov).

4. Andre spørgsmål

4.1 Grønbogen stiller 39 hovedspørgsmål samt enkelte delspørgsmål. EØSU kan ikke besvare dem alle på dette indledende stadium, men foreslår, at Kommissionen hører de berørte juristorganisationer hver for sig om alle de emner, der behandles i grønbogen.

4.2 EØSU vil nøjes med at skitsere enkelte mulige svar på nogle af de spørgsmål, som det anser for at have særlig betydning. Generelt og principielt mener EØSU, at der bør tilstræbes forenelighed med Haag-, Basel- og Washington-konventionerne for at sikre størst mulig harmonisering af de europæiske regler med henblik på i fremtiden at opnå en bred juridisk konsensus blandt så mange medlemsstater og tredjelande som muligt.

4.3 De tilknytningskriterier, som er fastlagt i Haag-konventionen af 1961 om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske dispositioner, bør som minimum fastholdes, da de spænder så vidt, at man i de fleste tilfælde kan finde belæg for anvendelse af den lov, som testamentet er udfærdiget under.

4.4 I tråd med visse reformer, der for nyligt er vedtaget eller for øjeblikket er under overvejelse i det kontinentale Europa, bør man særskilt beskytte interesserne hos (mindreårige og myndige) arvinger, der mangler retsevne, eller svært handicappede arvinger, såfremt mulighederne for udvidet anvendelse af aftaler i arvesager eller for arvingers lovvalg skulle medføre ændring af bestemmelserne om tvangsarv af ulighed mellem arvinger. Den større fleksibilitet for testator eller de arveberettigede må ikke indvirke negativt på bestemmelserne i den af de anvendelige love, der giver disse arvinger størst beskyttelse (jf. spørgsmål 5 og 10 i grønbogen).

4.5 Hvis en arv forvaltes af en af arvingerne eller dennes repræsentant i lande, hvor det ikke er obligatorisk at udpege en administrator, bør dette ikke betragtes som en indirekte erklæring om vedgåelse af arv og gæld.

4.6 Der bør åbnes mulighed for arvingers vedgåelse af arven med forbehold af de fordringer, der påhviler arven, og for en aftale mellem arvinger eller en arvekontrakt om ulige deling i legitimt øjemed (fortsat drift af virksomhed, fordele for en arving uden retsevne eller en handicappet arving) samt om lige deling mellem børn fra forskellige kuld eller født uden for ægteskab, hvis den anvendte lov ikke stiller dem lige, eller en arvinges direkte overdragelse af sine rettigheder til egne livsarvinger i betragtning af den stigende forventede levealder.

4.7 Der bør desuden inden for nøje fastlagte grænser gives mulighed for, at testator selv vælger, hvilken lov der skal finde anvendelse på hans arv, om det f.eks. skal være loven i det land, som han har statsborgerskab i (et eller flere), eller loven i det land, hvor han har sædvanligt ophold.

4.8 Endelig mener EØSU, at det strålende arbejde med lov-sammenligning, der allerede er indledt i Kommissionens tjenestegrene, bør fortsætte og udvides. Det bør regelmæssigt ajourføres på EU's websted og oversættes til så mange sprog, at det med fordel kan anvendes af jurister, embedsmænd, administratører og dommere, der er konfronteret med internationale arvesager. Det bør desuden stilles klart op med resumeer for hvert kapitel, så de generelle principper bliver forståelige for

borgere i EU, der overvejer at udfærdige et testamente med en international dimension, eller for deres arvinger.

4.9 EØSU afventer resultaterne af Kommissionens nuværende og fremtidige høringer med stor interesse. Det håber, at en generel orientering og mere konkrete forslag til lovgivning derefter vil blive forelagt EØSU til grundig gennemgang, da spørgsmålet om arv og testamente efter udvalgets mening har stor interesse for borgerne i EU. Borgernes forventninger til et EU-initiativ om forenklede formaliteter, større juridisk og skattemæssig sikkerhed og hurtigere behandling af internationale arvesager må ikke skuffes, hvad enten det drejer sig om enkeltpersoner eller om virksomheder, landbrugsbedrifter og andre erhvervsaktiviteter, hvis ledere eller ejere ønsker at sikre foretagendets videreførelse efter deres død.

Bruxelles, den 26. oktober 2005

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Situation og perspektiver for de »klassiske« energikilder, kul, olie og naturgas i den fremtidige energimix

(2006/C 28/02)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 10. februar 2005 i overensstemmelse med forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om: *Situation og perspektiver for de »klassiske« energikilder, kul, olie og naturgas i den fremtidige energimix.*

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informati-onssamfundet, som udpegede Gerd Wolf til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 1. september 2005.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 421. plenarforsamling den 26. og 27. oktober 2005, mødet den 26. oktober 2005, følgende udtalelse med 119 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod:

EØSU har for nylig vedtaget en række udtalelser om energispørgsmål⁽¹⁾. Da langt hovedparten af den hidtidige energiforsyning fortsat beror på de fossile energikilder, kul, olie og naturgas, hvis udnyttelse rejser spørgsmålet om ressourcernes udtømmelse og emission af drivhusgasser, indeholder den foreliggende udtalelse en vurdering af disse »klassiske« energikilder.

Det strategiske sigte med denne serie, som en udtalelse om vedvarende energikilder og den foreliggende udtalelse udgør afslutningen på, skal være at tilvejebringe et solidt grundlag for udformning af relevante alternativer inden for en fremtidig energimix.

(¹) Jf. »Fremme af vedvarende energikilder: Handlingsmuligheder og finansieringsinstrumenter« (EUT C 108 af 30.4.2004), »Atomkraft og elproduktionen« (EUT C 112 af 30.4.2004), »Fusionsenergi« (EUT C 302 af 7.12.2004), »Udnyttelse af geotermisk energi – jordvarme« (EUT C 110 af 30.4.2004).

Et resume baseret på konklusionerne af rækken af udtalelser skal senere indgå i udtalelsen om »EU's energiforsyning: strategi for en optimal energimix«.

Indholdsfortegnelse

1. Resume og henstillinger

2. Energispørgsmålet